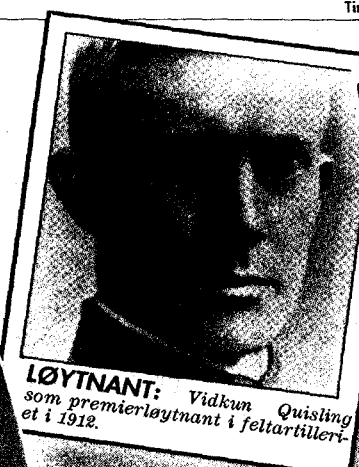

“Den er blitt forhåndslansert over alle grenser, og da var den nesten dømt til å bli et antiklimaks, bind 1 av Hans Fredrik Dahls Quisling-biografi. Men noe antiklimaks er den så visst ikke.”

Bystein Sørensen

ANMELDER

Hans Fredrik Dahl:
VIDKUN QUISLING: LIV OG LÆRE
Bind 1: EN FØRER BLIR TIL
Biografi 537 s.
Pris: kr. 297,-
Aschehoug

LØYTNANT: Vidkun Quisling som premierløytnant i feltartilleriet i 1912.

FØRST: Alexandra, Quislings første hustru.

INTERNASJONALIST: Quisling og Fridtjof Nansen sammen med en svensk representant sommeren 1925.

QUISLING

Endelig har vi fått en grundig, innsiktsfull og tvers igjennom velskrevet biografi om Vidkun Quisling. Jeg har bare en eneste innvending av betydning: Boken slutter der det virkelig begynner å bli spennende, sommeren 1939. For å lese fortsettelsen må vi vente til neste år.

Det er to spørsmål alle vil stille seg når denne boken er kommet på bordet. Er det et forsøk på å rehabilitere Quisling? Har Hans Fredrik Dahl noe nytt å komme med?

Rehabilitering?

Spørsmålene er lette å svare på. Noen rehabilitering av forræderen Quisling er det ikke tale om. Men Hans Fredrik Dahls bok gir en mye bedre forståelse

enn vi har hatt før av Quislings person, hans bakgrunn, utvikling og motiver.

Alle som tidligere har skrevet bøker om denne mannen har gjort det for enkelt for seg, enten de har vært venner eller fiender. Nå står Vidkun Quisling for første gang frem i alle sine fasetter.

Og så mye nytt som det er! Ikke noen store sensasjoner, kanskje. Men boken trekker frem mengder av ny informasjon. Det skyldes først og fremst at den bygger på så mye mer kildemateriale enn noen annen bok om Quisling.

Hans Fredrik Dahl har utnyttet det omfattende arkivet som Maria Quisling etterlot seg ved sin død i 1980. Dermed kan han blant annet gi oss innsikt i Quislings tidlige tankeverden: det store, høyst uferdige manuset om Universismen, et altomfattende filosofisk system som skulle løse verdens gåter og problemer.

Så sent som i 1988 ga histori-

keren Oddvar Heidal ut en omfattende Quisling-biografi uten å ane at dette manuset eksisterte.

Grundig

Videre har Dahl brukt en mengde papirer om Quisling og NS som etter mange vidverdigheter kom for en dag i 1984.

Han har også kunnet bygge på arkivmateriale i inn- og utland som har ligget i alle år, uten at andre som har skrevet om Quisling har visst om det, eller uten at de har giddet å oppsøke det.

Denne grundigheten har fått sin belønning. Gang på gang kan Hans Fredrik Dahl rydde opp i uklare, dunkle og feilaktige punkter i tidligere bøker.

På denne måten har Dahl fått frem et mer realistisk bilde av Quislings familie. Faren, presten Jon Qvisling (han insisterte på å skrive navnet med v), blir ikke lenger bare stående som en raring. Og Vidkun Quis-

lings forhold til familien var nærere enn man har trodd.

På denne måten kan Dahl også gi oss et mye mer utpenslet bilde av Quisling som humanitær hjelpearbeider og Fridtjof Nansens assistent. Han viser oss en Quisling som var sterkt personlig grepet av all den nød og ulykke han opplevde i Russland og som var mer praktisk anlagt enn man kanskje skulle tro.

Quislings to ekteskap og hans mulige bigami blir belyst med nye detaljer. Men fullstendig ukjent og ytterst rørende er historien om Nini Bø, en kontorassistent på ambassaden i Helsingfors som forelsket seg i Quisling i 1921.

Hun følte seg sveket etter en slags romanse og traff ham neppe igjen. Men hun giftet seg aldri, hun ble et ivrig NS-medlem under okkupasjonstiden, og da hun døde i 1983, fant man et bilde av ungdomsforelskelsen.

Hans Fredrik Dahl beskriver Quislings politiske og ideologis-

ke utvikling i 1920-årene bedre enn noen annen har gjort: Fra en tidlig vag sympati for bolsjevik-revolusjonen i Russland til en klar forestilling om at kommunismen hadde skapt et helvete på jord.

Dahl viser hvor solid bakgrunn Quisling hadde for sine meninger. Han skriver et sted at Quisling var «utvilsomt den nordmann som visste mest om Sovjetunionen» i 1929. Det er kanskje en spissformulering Dahl elsker slike. Men det er meget mulig at den er sann.

Og Dahl forsøker aldri å gjøre Quislings eget alternativ mer spiselig av den grunn. Hans fremstilling av hvordan Quisling ble en ideologisk antisemitt, er poengtert og overbevisende.

Nasjonal Samling

I et par års tid, fra våren 1931 til våren 1933, var Quisling forsvarsminister i en regjering utgått av Bondepartiet (nå Sju-

ANDRE: Hustru nr. 2, Maria, sensuelt drapert i et sjal.

Bok-show på «åstedet»

Av JAN CHRISTENSEN

— Som politiker var Vidkun Quisling så mislykket, at han gagnet enhver sak han motarbeidet, sa Trygve Bull, da Aschehoug i går presenterte 1. bind av Hans Fredrik Dahls Quisling-biografi.

Det skjedde på Continental, der Quisling bodde da han 9. april 1940 skrev radiotalen, som gjorde navnet hans til verdensspråkets ord for landsforræder.

ikke å helgenforklare ham, men bildet av ham som ond må legges vekk. Han manglet ikke moral, men var i sine liders vold...

til planlegging av angrepet mot Norge.

VG kunne slå opp denne nyheten allerede 24. august 1945, på grunnlag av en tysk vitneforklaring under rettssaken:

— Hitler i stor takknemlighetsgjeld til Quisling. For det var han som overbeviste der Führer om at det var nødvendig å okkupere Norge!

Flaut

Dahl fastslo som et flaut faktum at Quisling er Norges mest kjente person:
— Jeg forsøker

Nyheten

I 2. bind, som kommer først neste år, vil Dahl skildre hvordan Quisling i desember 1939 ga Hitler den utløsende impuls

BLINK

terpartiet). Han ble raskt den mest kontroversielle politikeren i samtiden.

Dahls fremstilling av kjente episoder som Menstadslaget og Pepperoverfallet bygger delvis på nytt materiale. Den gir oss et bilde av Quisling som en ønskesyndebukk for venstresiden, og den lanserer en interessant teori om hva som skjedde da forsvarsministeren ble overfalt på sitt kontor 2. februar 1932.

Quislings livsløp ble langt på vei bestemt da han realiserte sine førerambisjoner og åpnet egen butikk i politikken: partiet Nasjonal Samling, stiftet i mai 1933.

De store linjene i dette partiets tidlige forhåpninger, ideer og valgfiaskoer er kjent. Men Dahl gir oss mange nye opplysninger. Særlig på to felter byr hans fremstilling på mye nytt som er ukjent.

Det ene er Quislings forbindelser til Mussolinis Italia. Italienerne var så pågående at den italienske ambassaden i Oslo

Øystein Sørensen (37) er forsker ved Universitetet i Oslo. Doktorgrad på en avhandling om Anton Martin Schweigaard. Har utgitt bøkene «frihet og enevelde» (1983), «Fra Marx til Quisling» (1983), «1880-årene» (1984), «Ideer om frihet» (1986), «Hitler eller Quisling» (1989) og «Solkors og solidaritet» (1991).

var med på å sponse Nasjonal Samlings hovedorgan. Det andre er NS i slutten av tredveårene.

Da var partiet redusert til en liten sekt, og derfor er denne perioden lite omskrevet. Men nettopp da skjer det mye i Quislings og NS' utvikling. I stadig større grad ble Føreren og hans gjenværende, isolerte flokk fullblods nasjonalsosialister.

Mammubiografier er ofte for lange. Det er ikke denne, ikke er eneste side. Nå venter vi bare på fortsettelsen: på krigen og på forræderiet.

lange.

919 05.00 63181

Bankgironr.: 5421623

Postgironr.: 5421623

Tlf. (065) 71156